

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 26XCdo/11/2018
Identifikačné číslo spisu: 4113221371
Dátum vydania rozhodnutia: 31.05.2018
Meno a priezvisko: Mgr. Peter Melicher
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:4113221371.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: B. Q., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom Z. XXX/X, XXX XX I., proti žalovanej: POHOTOVOSTĚ, s.r.o., so sídlom Příbinova č. 25, 811 09 Bratislava, IČO: 35 807 598, právne zastúpenej WERNER & Co. s.r.o., so sídlom Žltá 2/F, 851 07 Bratislava, IČO: 36 869 643, o zaplatenie peňažnej sumy vo výške 1.348,- eur s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 9C/212/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 9. apríla 2015, č. k. 7Co/12/2015-91, t a k t o

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 9. apríla 2015, č. k. 7Co/12/2015-91 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 9. apríla 2015, č. k. 7Co/12/2015-91 potvrdil rozsudok Okresného súdu Nitra z 15. mája 2014, č. k. 9C/212/2013-66, ktorým súd prvého stupňa uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.348,- eur s 9 % úrokom z omeškania od 21. mája 2013 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku; s odkazom na ustanovenie § 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“) úspešnému žalobcovi náhradu trov konania nepriznal; a tretím výrokom zaviazal žalovanú zaplatiť súdny poplatok vo výške 80,50 eura na účet súdu do troch dní. Odvolací súd ustálil, že predmetom konania je vydanie bezdôvodného obohatenia na podklade spotrebiteľského vzťahu z dôvodu, že účastníci si dojednali úver, ktorý veriteľ žalobcovi poskytol podľa obsahu zmluvy bez osobitného účelu a len dodatočne uzavreli dodatok k zmluve o úvere, podľa ktorého úver bol poskytnutý na výkon zamestnania žalobcu, pričom pravdivosť tohto dojednania preukázaná nebola, keďže žalobca túto skutočnosť namietal z dôvodu, že je zamestnaný ako stredoškolský učiteľ v pracovnom pomere, že on peniaze na nákup technických zariadení do zamestnania nepotreboval, a že takéto vyhlásenie bolo urobené účelovo. Ak ide o úver poskytovaný spotrebiteľovi na iný účel ako na výkon zamestnania, povolania alebo podnikania, je potrebné prednostne aplikovať občianskoprávne normy. Odvolací súd mal za nesporné, že

v zmluve o úvere (v spise na č. 1. 7) chýba údaj o ročnej percentuálnej miere nákladov, čo je obligatórnou náležitosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa § 9 ods. 2 písm. j/ zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, takýto nedostatok zákon v § 11 ods. 1 sankcionuje tým, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov a s ohľadom na uvedené, mal žalobca povinnosť vrátiť iba poskytnutý úver vo výške 1.400,- eur, a ak v skutočnosti žalovanému zaplatil okrem tejto sumy aj poplatok vo výške 1.348,- eur, zaplatil ho bez právneho dôvodu. Plnenie prijaté žalovaným bez právneho dôvodu odvolací súd hodnotil ako bezdôvodné obohatenie a ako také je žalovaná povinná žalobcovi v súlade s ustanoveniami 451 ods. 1, ods. 2, § 456 prvej vety a § 458 ods. 1 prvej vety Občianskeho zákonníka vydať.

2. Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadla žalovaná dovolaním, v ktorom žiadala zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedla, že postupom odvolacieho súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), tým, že odvolací súd jej nedoručil vyjadrenie žalobcu k odvolaniu (a tým jej odňal možnosť oboznámiť sa s argumentáciou žalobcu a náležite na ňu reagovať), aj tým, že odvolací súd napadnutý rozsudok nedostatočne odôvodnil, keď sa nevyporiadal s kontradiktórne udávaným účelom úveru. Uviedla, že odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol (str. 4), cit. „...účastníci si dojednali úver, ktorý veriteľ žalobcovi poskytol podľa obsahu zmluvy bez osobitného účelu a len dodatočne uzavreli dodatok k zmluve o úvere. podľa ktorého úver bol poskytnutý na výkon zamestnania žalobcu.“, avšak odvolací súd sa mylí, nakoľko úplne ignoruje zmluvu o úvere, ktorá obsahuje vyhlásenie žalobcu, že „finančné prostriedky sú poskytnuté na výkon zamestnania“, t. j. osobitný účel je uvedený priamo v zmluve o úvere s pripojeným samostatným podpisom žalobcu. Odvolací súd si v napadnutom rozsudku (str. 5) dokonca protirečí, keď k účelu poskytnutia peňažných prostriedkov v zmluve o úvere uvádza: „Bezpečným preukázaním tejto skutočnosti pritom nemôže byť len všeobecný údaj o uzavretí zmluvy o poskytnutí úveru na výkon zamestnania, ktorý neposkytuje odpoveď na otázku, aké je zamestnanie alebo povolanie odberateľa a aký konkrétny súvis s takýmto zamestnaním, povolaním, či predmetom jeho činnosti vôbec uzavretie príslušnej zmluvy malo. Žalovaný svoju dôkaznú povinnosť v tomto smere nesplnil, preto súd správne konštatoval, že vymedzenie účelu poskytnutia úveru „na výkon zamestnania“ malo rovnaký dopad, ako keby v zmluve nebol jej účel vymedzený vôbec.“. Zdôraznila, že listinné dôkazy, ktoré v konaní predložili, či už žalobca alebo žalovaná (žiadosť o poskytnutie úveru, zmluva o úvere, dodatok k zmluve o úvere a dohoda o zrážkach zo mzdy) jasne preukazujú existenciu zamestnania žalobcu s druhom práce učiteľ a poskytnutie úveru výlučne na výkon tohto zamestnania, pričom účel úveru je bližšie konkretizovaný v dodatku k zmluve o úvere ako „nákup technických zariadení za účelom výkonu zamestnania“. Inými slovami existujú 4 dokumenty podpísané žalobcom, ktoré spolu vyčerpávajúcim spôsobom poskytujú odpoveď na otázku, aké je zamestnanie žalobcu a aký konkrétny súvis s takýmto zamestnaním uzavretie príslušnej zmluvy malo. Účelom poskytnutia úveru žalovaná odôvodnila aj záver, že žalobca nie je spotrebiteľom, keď pre právne posúdenie veci je rozhodujúce, na aký účel bol úver poskytnutý, a nie na aký účel dlžník poskytnuté peňažné prostriedky v skutočnosti použil, a preto, nakoľko žalobca nemienil použiť peňažné prostriedky na svoju súkromnú potrebu, nie je spotrebiteľom. Vzájomný právny vzťah účastníkov konania je teda obchodnoprávny a uplatnenie právnych noriem s cieľom ochrany spotrebiteľa nie je vôbec na mieste.

3. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej uviedol, že v zmysle ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, porušenie povinnosti doručiť odvolanie vrátane vyjadrenia k odvolaniu účastníkom konania môže mať za následok vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., avšak o vadu v zmysle citovaného ustanovenia ide len v tom prípade, pokiaľ sa v dôsledku tohto nesprávneho procesného postupu súdu účastníkovi konania odňala možnosť uplatnenia jeho vplyvu na konečný výsledok konania. Záver či a kedy mala daná vada za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, závisí vždy od posúdenia okolností konkrétneho prípadu. Ústavný súd Slovenskej republiky už zaujal názor, že nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasť práva na spravodlivý proces (m. m. I. ÚS 2/05, I. ÚS 100/04, I. ÚS 335/06), zároveň ale tiež pripustil, že v niektorej veci môže byť absencia stanoviska k vyjadreniu k opravnému prostriedku druhého účastníka

konania právne irelevantná. O taký prípad ide vtedy, keď súd rozhodujúci o opravnom prostriedku, nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení k opravnému prostriedku (teda vtedy, keď vyjadrenie k opravnému prostriedku nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie o opravnom prostriedku). V tejto súvislosti treba poukázať aj na uznesenie ústavného súdu z 20. decembra 2010, sp. zn. IV. ÚS 462/2010, v zmysle ktorého z Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania spätne na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku. Pokiaľ teda je vyjadrenie protistrany len zopakovaním prípadne sumarizáciou predchádzajúcich argumentov, ktoré sú odvolateľovi známe z konania na súde prvého stupňa a vyjadrenie k odvolaniu nemá svojím obsahom takmer žiadny vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, je potrebné vychádzať z názoru, že odňatie možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. nezakladá iba sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu (obdobne uznesenie Najvyššieho súdu SR z 13. októbra 2011, sp. zn. 3Cdo/23/2011). V prejednávanej veci vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej neobsahovalo žiadne nové skutočnosti, argumenty, či dôkazy, ktoré by žalovanej neboli známe a na ktoré by v priebehu konania nemala možnosť reagovať. Samotné dovolanie neobsahuje žiadnu reakciu na obsah tohto vyjadrenia žalobcu, v tom zmysle, že by napádalo skutočnosti v ňom uvedené. Rovnako rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto veci nebolo založené na tvrdeniach uvedených v tomto vyjadrení, práve naopak reagovalo predovšetkým na odvolaciu argumentáciu žalovanej. Z uvedených dôvodov je nutné prijať názor, že samotné nedoručenie vyjadrenia žalobcu k odvolaniu žalovanej, neznamenalo odňatie možnosti žalovanej konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.. K dovolacej námietke žalovanej, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, pretože tento sa nevyporiadal so všetkými odvolacími dôvodmi žalovanej, žalobca uviedol, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu dalo odpoveď na všetky odvolacie námietky žalovanej a tiež na relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam. Uzavrel, že v konaní nedošlo k odňatiu možnosti žalovanej konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ako ani k inej vade konania, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie súdu. Preto navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej zamietol.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolania podala včas strana sporu zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v neprospech ktorej bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), skúmal či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa. Vzhľadom k tomu, že dovolanie žalovanej bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti O.s.p., dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované, a prípustnosť podaného dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 239 O.s.p..

5.1. Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

5.2. Podľa § 420 písm. f/ je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6. S prihliadnutím na obsah dovolania najvyšší súd osobitne skúmal či postupom (rozhodnutím) odvolacieho súdu nedošlo k odňatiu možnosti žalovanej konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba rozumieť taký postup súdu, ktorým znemožní realizáciu tých procesných práv, ktoré účastníkom občianskeho súdneho konania procesné predpisy priznávajú za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť tak činnosťou súdu, ktorá

rozhodnutiu predchádza, ako aj samotným rozhodnutím. Vzhľadom na okamžitú aplikabilitu CSP, dovolací súd posudzoval dovolanie ako dovolanie podané z dôvodu § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Odňatie možnosti žalovanej konať pred súdom (resp. nesprávny procesný postup súdu) žalovaná dôvodí jednak tým, že odvolací súd jej nedoručil vyjadrenie žalobcu k odvolaniu a jednak tým, že v rámci odôvodnenia napadnutého rozsudku sa odvolací súd nevyporiadal s jej obranou ohľadne účelu poskytnutia úveru a s tým súvisiaceho právneho posúdenia veci.

7. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v ustanovení § 420 písm. f/ CSP, sú jednak zásah súdu do práva na spravodlivý proces a jednak nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Na tom zotráva najvyšší súd aj za účinnosti CSP (1Cdo/43/2017, 2Cdo/93/2017, 3Cdo/17/2017, 4Cdo/128/2017, 5Cdo/94/2017, 8Cdo/211/2016).

8. K tvrdeniu žalovanej, že odvolací súd sa riadne nevyrovnal s jej argumentmi, dovolací súd poukazuje na doterajšiu judikatúru najvyššieho súdu - R 2/2016, ako aj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016, v zmysle ktorých nedostatok odôvodnenia rozhodnutia (nepreskúmateľnosť) bol považovaný len za vlastnosť rozhodnutia súdu, ktorý zmätočnosť rozhodnutia nezakladá. V predmetnej veci v dovolaní napadnutom rozhodnutí (obsah ktorého nemožno posudzovať izolovane od rozsudku súdu prvej inštancie, lebo prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok - pozri rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08) sú zreteľne vysvetlené jeho podstatné dôvody, uvedené ustanovenia, ktoré aplikoval súd a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Dovoláním napadnuté rozhodnutie obsahuje i vysvetlenie úvah, ktorými sa pri rozhodovaní riadil a zodpovedajúcim spôsobom reaguje aj na argumentáciu žalovanej ohľadne účelu poskytnutia úveru. Prijaté právne závery sú primerane odôvodnené spôsobom zodpovedajúcim § 220 ods. 2 CSP. Za procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

9. K tvrdeniu žalovanej, že odvolací súd jej nedoručil vyjadrenie žalobcu k odvolaniu, čím došlo k porušeniu „rovnosti zbraní“ a z toho dôvodu k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces, najvyšší súd odkazuje na svoje skoršie rozhodnutie (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 29. apríla 2016, sp. zn. 2Cdo/1235/2015), podľa ktorého „Aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková

argumentácia.“, a ktoré vychádza zo záverov Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok z 13. januára 2015 vo veci Trančíková proti Slovenskej republike), ktorý uviedol že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Vychádzajúc z uvedeného, bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k odvolaniu žalovanej (č. l. 78-80) sa písomne vyjadril žalobca podaním doručeným Okresnému súdu Nitra 9. januára 2015 (č. l. 85). Žalovaná sa ale v rámci odvolacieho konania nemala možnosť dozvedieť o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, keďže súd (či už prvostupňový alebo odvolací) jej toto vyjadrenie žalobcu nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalovanej došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu mu možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (resp. § 420 písm. f/ CSP).

10. Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil (§ 559 ods. 1 CSP) a podľa povahy veci mu vec vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

11. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania. (§ 453 ods. 3 CSP)

12. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.